སློབ་ཚན་བཅུ་གཅིག་པ་འགྲུལ་བཞུད་ཀྱི་སྐོར།
Lesson 11 Travelling

Lesson 11

1. You will be able to describe in detail your travel experience to come to India (or come/go to any other country abroad) including the visa application process, journey, particular experiences; and evaluate different means of transportation (in your home country and in India) including your personal preference, price, comfort and impact on the environment.
2. By actively using the 5 secondary verbs དགོས་པ་ (must) འདོད་པ་ (want) ཐུབ་པ་ (be able to) ཤེས་པ་ (know) མྱོང་བ་ (ever have done) you will be able to discuss what you or somebody else have to, want to, are able to, know how to do and have the experience of doing in the three times related to common everyday topics, such as studies, food, free time, shopping and travelling.

གླེང་མོལ།

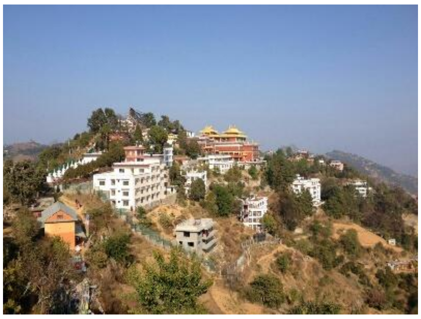

ཉི་མ། ཟླ་བ་ལགས། མ་མཇལ་ཡུན་རིང་།

ཟླ་བ། ཉི་མ་ལགས། ལགས་འོང་། ཁྱེད་རང་གུང་སེང་སྤྲོ་ལོད་བྱུང་།

ཉི་མ། ང་གུང་སེང་སྐྱིད་པོ་བྱུང་།

ཟླ་བ། ཁྱེད་རང་གུང་སེང་སྐབས་ལ་ག་པར་ཕེབས་པ་ཡིན།

ཉི་མ། ང་བལ་ཡུལ་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན།

ཟླ་བ། བལ་ཡུལ་ལ་ག་འདྲས་སེ་ཕེབས་པ་ཡིན།

ཉི་མ། ང་ཚོ་བོད་པ་སོང་ཙང་རྒྱ་གར་ནས་བལ་ཡུལ་ལ་འགྲོ་ཡག་དེ་དཀའ་ལས་ཁག་པོ་ཞེ་དྲག་ཡོད་རེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན་ང་ཚོ་ལ་ཕར་ཚུར་འགྲོ་ཡག་གི་ཆོག་མཆན་ཡོད་མ་རེད། བྱས་ཙང་ས་མཚམས་ལ་

རྙོག་གྲ་ཞེ་དྲག་ཡོད་རེད། ཡིན་ནའི་ད་རེས་ལྡི་ལི་ནས་བལ་ཡུལ་བར་དུ་སྤྱི་སྤྱོད་ རླངས་འཁོར་ཤར་རྒྱུག་རག་སོང་། ས་མཚམས་ལ་དཀའ་ངལ་ཞེ་དྲག་རང་ཕྲད་མ་བྱུང་།

ཟླ་བ། ཨ་ལས། དེ་ཡག་པོ་རེད། ཨ་ནི་སྤྱི་སྤྱོད་རླངས་འཁོར་གྱི་ སྣ་སེ་དེ་ག་ནས་བཏོག་པ་ཡིན།

ཉི་མ། སྣ་སེ་དེ་ངས་སྔོན་ནས་འཕྲིམ་འཕྲུལ་ལས་ཁྲུངས་ལ་མངགས་བཞག་པ་ཡིན།

ཟླ་བ། ཨ་ལས། དེ་ལས་སླ་པོ་བྱུང་འདུག་ག ཨ་ནི་བལ་ཡུལ་ལ་ཕར་འགྲོ་དུས་ལམ་ཀ་ལ་དཀའ་ངལ་ཕྲད་མ་སོང་ངས།

ཉི་མ། ལྡི་ལི་ནས་ཕར་འགྲོ་དུས་ལམ་ཀ་ལ་མོ་ཊ་སྐྱོན་ཤོར་ནས་ཆུ་ཚོད་གསུམ་ཙམ་སྒྲུག་དགོས་བྱུང་སོང་། དེ་མ་གཏོགས་ཕར་དམིགས་བསལ་གྱི་དཀའ་ངལ་གའི་བྱུང་མ་སོང་།

ཟླ་བ། ཨ་ནི་བལ་ཡུལ་ལ་གནས་སྐོར་ལ་ཕེབས་པ་ཡིན་པས།

ཉི་མ། ལགས་ཕྱིན་པ་ཡིན། ས་ཆ་ཁ་ཤས་ལ་གནས་སྐོར་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན། དངོས་གནས་བྱས་ན་ང་སྟག་མོ་ལུས་སྦྱིན་ལ་འགྲོ་འདོད་ཡོད། ཡིན་ནའི་འགྲོ་ཐུབ་མ་སོང་། གང་ཡིན་ཟེར་ན་ལམ་ཀ་ཡག་པོ་ཁྱོན་ནས་མེད་ཙང་མོ་ཊ་འགྲོ་ཐུབ་ཀྱི་མི་འདུག

ཟླ་བ། གནས་སྐོར་ལ་འགྲོ་དུས་གླ་འཁོར་གླས་ནས་ཕེབས་པ་ཡིན་པས།

ཉི་མ། གནས་སྐོར་ཐག་རིང་པོ་ལ་འགྲོ་དུས་གླ་འཁོར་གླས་ནས་ཕྱིན་པ་ཡིན། གནས་ཐག་ཉེ་ས་མང་ཆེ་བ་ལ་གོམ་པ་བརྒྱབ་ནས་ཕྱིན་པ་ཡིན།

ཟླ་བ། ཁྱེད་རང་བལ་ཡུལ་ལ་སྐྱིད་པོ་བྱུང་ངས།

ཉི་མ། སྐྱིད་པོ་ཞེ་དྲག་བྱུང་། གང་ཡིན་ཟེར་ན་བལ་ཡུལ་ལ་གནས་མཇལ་ཡག་མང་པོ་ཞེ་དྲག་ཡོད་རེད། དཔེར་ན་མཆོད་རྟེན་བྱ་རུང་ཁ་ཤོར་དང་། འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་ལ་སོགས་པ། ཁྱེད་རང་གུང་སེང་སྐྱིད་པོ་བྱུང་སོང་ངས།

ཟླ་བ། ང་ལ་གུང་སེང་ཡོད་མ་རེད། ཡིན་ནའི་ལོ་གསར་གྱི་རྗེས་ལ་གུང་སེང་ལ་འགྲོ་ཡག་གི་འཆར་གཞི་ཡོད།

ཉི་མ། ཨ་ལས། ད་བྱས་ན་ཁྱེད་རང་གུང་སེང་སྐབས་ལ་ག་པར་ཕེབས་ཡག་གི་འཆར་གཞི་ཡོད།

ཟླ་བ། ང་རྡོ་རྗེ་གདན་ལ་འགྲོ་ཡག་ཡིན།

ཚིག་གསར་ནི། – Vocabulary with explanations

མིང་ཚིག	**Nouns**
མོ་ཊ།	car, vehicle, automobile
གནམ་གྲུ།	airplane གནམ་ = ནམ་མཁའ་ = sky, as in: གནམ་གཤིས་ = weather; གྲུ་ as in: གྲུ་གཟིངས་ = ship, boat
མེ་འཁོར།	train, rail (syn: རེ་ལི་) མེ་ = fire; འཁོར་ = wheel, as in: དུས་འཁོར་དབང་ཆེན་ = *Kalachakra*
སྤྱི་སྤྱོད་རླངས་འཁོར།	bus འཁོར་ = wheel
གྲུ་གཟིངས།	boat, ship (also spelled: གྲུ་གཟིང་)
རྐང་འཁོར།	bicycle (syn: རྐང་གླ་རི་) རྐང་ = leg, foot; འཁོར་ = wheel
ཧྲག་ཧྲག	motorbike
ཐད་འཕུར་གནམ་གྲུ།	helicopter ཐད་ = ཐད་ཀར་ = straight; འཕུར་ = to fly; གནམ་གྲུ་ = aeroplane
ཁ་ལོ་བ།	pilot, driver, chauffeur
རྟ།	horse as in: རླུང་རྟ་ = wind horse
བོང་བུ།	donkey, ass (also spelled བོང་གུ་) as in: བོང་བུའི་ཨ་མཆོག = donkey ears (name of *Losar* pastry)
གླང་ཆེན།	elephant གླང་ = bull; ཆེན་ = big
གནམ་གྲུའི་འབབ་ཐང་།	airport (syn: གནམ་ཐང་) གནམ་གྲུ་ = aeroplane; འབབ་པ་ = to fall, as in: ཆར་པ་འབབ་པ་; ཐང་ = field, ground, as in: སྤང་ཐང་ = meadow
རེ་ལིའི་བབས་ཚུགས།	railway station རེ་ལི་ = train: a word borrowed from “rail”
ཐུང་འཛིན།	receipt, bill འཛིན་པ་ = to hold, grasp, as in: བློ་ལ་འཛིན་པ་ = to keep in mind, to memorize
སྣ་སེ།	ticket, pass
འཆར་གཞི།	plan, project, proposal འཆར་བ་ = to arise, to come about; གཞི་ = གཞི་མ་ = basis

ལག་ཁྱེར།	passport, permission, permit ལག་ = ལག་པ་ = hand; འཁྱེར་བ་ = to carry, to bring, as in: ངས་འཁྱེར་ཡོང་། = “I'll bring it [for you].”
ཆོག་མཆན།	permit, visa, authorization, approval ཆོག = to be allowed; མཆན་ = note, footnote, notation
ལམ་ཡིག	travel document, permit, passport, road bill ལམ་ = ལམ་ཀ་ = path, road, street, as in: ལམ་ལྔ་ = the Fivefold Path; ཡིག་ = letter(s), as in: ཡིག་སྐད་ = the literary language
ཡུལ་སྐོར་སྐྱོ་འཆམ།	sightseeing, tourism ཡུལ་ = land, place, as in: བལ་ཡུལ་ = Nepal; སྐོར་ = སྐོར་ར་ = round; སྐྱོ་ = happy (H); འཆམ་ = to stroll around
གནས་སྐོར།	pilgrimage (syn: གནས་མཇལ་) གནས་ = abode, holy place; སྐོར་= སྐོར་ར་ = round
གཞུང་ཚབ་ཁང་།	embassy, consulate གཞུང་ = government; ཚབ་ = instead of, on behalf of; ཁང་ = house, as in: ཟ་ཁང་ = restaurant, འཛིན་ཁང་ = class room, etc.
བར་ཆད།	obstacle, hindrance, interference བར་ = between; ཆད་ = to be interrupted, to cease
ས་མཚམས།	border, boundary, limit, frontier of a country ས་ = earth, ground, place; མཚམས་ = intermediate space, border, as in: མཚམས་ལ་བསྡད་པ་ = to stay in retreat
དུས་ཚོད་ཀྱི་རེའུ་མིག	timetable, schedule དུས་ = time, as in: ནམ་དུས་བཞི་ = the four seasons; ཚོད་ = measurement; རེའུ་ = panel, square; མིག་ = eye, vision
རོགས་པ།	company, help, somebody to go with, companion, friend as in: དགའ་རོགས་ = boy-, girlfriend
ཁོར་ཡུག	environment
འགྲིམ་འགྲུལ་ལས་ཁུངས།	travel agency

བྱ་ཚིག	**Verbs**
གཏོང་བ།	to drive, to ride in / on a vehicle (ཐ་དད་པ་) གཏོང་བ་ is also a verbalizer, as in: ཁ་པར་གཏོང་བ་ = to make a phone call, སྐྱིད་པོ་གཏོང་བ་ = to enjoy oneself, གླིང་ག་གཏོང་བ་ = to have a picnic
ཞོན་པ།	to ride, to drive (ཐ་དད་པ་) not to be confused with: གཞོན་ = young
ཞེད་པ།	to fear, be afraid of (ཐ་མི་དད་པ་) as in: ཞེད་སྣང་ཚ་པོ་ = scary
ཉོབ་པ།	to get bored, be bored, get upset, to dislike, to be tired of (ཐ་མི་དད་པ་)
ཆོག་མཆན་ཞུ་བ།	to get a permit, apply for a permit (ཐ་དད་པ་) ཆོག་མཆན་ = permit; ཞུ་བ་ = to say (h.), as in: ཁྱེད་རང་གི་མཚན་ལ་ག་རེ་ཞུ་གི་ཡོད། = "What is your name?"
འཁྱམས་འཁྱམས་ལ་འགྲོ་བ།	to wander around, go for a stroll /walk (ཐ་མི་དད་པ་)འཁྱམས་འཁྱམས་ = to stroll around, as in: འཁྱམས་ཁྱི་ = stray dog; འགྲོ་བ་ = go
མོ་ཊ་གླ་བ།	to rent / hire a car (ཐ་དད་པ་) མོ་ཊ་ = car, vehicle; གླ་བ་ = to rent, hire, as in: ཁང་གླ་ = room rent; གླ་ཆ་ = salary
སྡོད་པ།[1]	to sit, stay, be seated (ཐ་མི་དད་པ་)
བསུ་བ།	to pick up, to welcome, to receive (ཐ་དད་པ་) as in: དགའ་བསུ་ = to welcome joyfully, give an ovation
སྐྱེལ་བ།	to see off, to escort, to deliver, to take to (ཐ་དད་པ་) as in: འཚོ་བ་སྐྱེལ་སྟངས་ = livelihood, way of life
སྐྱོན་ཤོར་བ།	to have a breakdown, get damaged, stop functioning (ཐ་མི་དད་པ་) སྐྱོན་ = flaw, fault, downfall; ཤོར་བ་ = non-vol. verbalizer, as in: སྐད་ཤོར་བ་ = to cry out, སེམས་པ་ཤོར་བ་ = to lose heart
གཏན་འཁེལ་བ།	to be fixed, reconfirmed, decided (ཐ་མི་དད་པ་) གཏན་ = constant, permanent, as in: གཏན་གཏན་ = sure, certain, བསམ་གཏན་ = meditative concentration
འགྲུལ་བཞུད་བྱེད་པ།	to travel, to go travelling, syn: འགྲིམ་འགྲུལ་བྱེད་པ་ (ཐ་དད་པ་) འགྲུལ་ = visitor, to take a journey; བཞུད་ = to leave, to depart; བྱེད་པ་ = verbalizer, "to do"
གྲ་སྒྲིག་བྱེད་པ།	to make arrangements, to organize, prepare (ཐ་དད་པ་) སྒྲིག = well arranged, organized, as in: བང་སྒྲིག་པ་ = to line up; བྱེད་པ་ = to do, verbalizer

[1] Be aware that most colloquial speakers use བསྡད་ in all three tenses, even though it is strictly only the Past tense form.

སྐྱོག་དྲ་བཤད་པ།	to complain (also spelled: སྐྱོག་ཁྲ་) (ཐ་དད་པ་) སྐྱོག་གྲ་ = trouble, problem; བཤད་པ་ = to say, to express, as in: སྐད་ཆ་བཤད་པ་ = to have a conversation, to chat
ཐྲ་སེ་ཉོ་བ།/མངགས་པ།	to reserve a ticket, to buy a ticket in advance (ཐ་དད་པ་)
ཐྲ་སེ་བ་གཏོག་པ།	to buy, reserve a ticket, only used with tickets (ཐ་དད་པ་)
ཕྱིས་དྲགས་པ།	to be too late (also spelled: ཕྱི་དྲགས་པ་) (ཐ་མི་དད་པ་) དྲགས་ = syllable to show excess, as in: མང་དྲགས་ = too much, ཆེ་དྲགས་ = too big, ཆུང་དྲགས་ = too small
རྗེས་ལུས་འཐེབས་པ།	to get late, to arrive late (ཐ་མི་དད་པ་) རྗེས་ = after, as in རྗེས་འཇུག = suffix; ལུས་ = to remain, to be left, as in: སེམས་ཅན་མ་ལུས་པ་ = sentient beings without exception
རྗེས་མ་ཟིན་པ།	to miss / not catch a train, etc. (ཐ་མི་དད་པ་) རྗེས་ = after; མ་ = དགག་སྒྲ་ = negation particle; ཟིན་པ་ = to hold, grasp
རྗེས་ཟིན་པ།	to catch, be on time for (ཐ་དད་པ་) རྗེས་ = after; ཟིན་པ་ = to hold, grasp
གནོད་པ།	to cause harm, to harm, to affect negatively (ཐ་མི་དད་པ་) as in: ཕན་གནོད་ = effect, benefit / harm
དཀའ་ངལ་ཕྲད་པ།	to face troubles, to encounter difficulties, problems (ཐ་མི་དད་པ་) དཀའ་ = difficulty, as in: དཀའ་ལས་ཁག་པོ་ = difficult; ངལ་ = fatigue, as in: ངལ་གསོ་རྒྱག་པ་ = to take rest; ཕྲད་པ་ = to meet, to face, as in: ཕྲད་རང་དབང་ཅན་ = independent particles
སྒུག་པ།	to wait, to await, to wait for (often used: སྒུག་ནས་བསྡད་པ་) (ཐ་དད་པ་)
རྒྱན་ཚིག	**Adjectives / adverbs**
བློ་བདེ་པོ།	at ease, without worrying (pronounced: བློ་བདེ་པོ་) བློ་ = mind, as in: བློ་བཟང་ = kind-hearted (lit. minded); བདེ་པོ་ = comfortable, fine
ཞོད་ཞོད།	relaxed, leisurely, in a relaxed way (mostly used as: ཞོད་ཞོད་བྱས་ནས་) as in: ཞོད་ཞོད་བྱེད་པ་ = to relax
སྟབས་བདེ་པོ།	convenient, handy, easy སྟབས་ = སྟོབས་ = strength; བདེ་པོ་ = comfortable, fine
སྐྱོག་དྲ་ཚ་པོ།	troublesome, problematic, complicated སྐྱོག་དྲ་ = problem, trouble; ཚ་པོ་ turns the noun into an adjective, as in: ཁ་ཚ་པོ་ = spicy, བྲེལ་བ་ཚ་པོ་ = busy, ཉེན་ཁ་ཚ་པོ་ = dangerous
བརྟན་པོ།	firm, stable, reliable
བློས་འཁེལ་པོ།	reliable, trustworthy བློ་ = mind, as in: བློ་བཟང་ = kind hearted / minded; ས་ = བྱེད་སྒྲ་ =

agentive particle; འཁེལ་བ་ = to settle, to be decided, to coincide, as in: གཏན་འཁེལ་བ་ = to be decided

ཚང་ཀ་ཚ་པོ། crowded, packed, congested, squeezed (also spelled: འཚང་ཀ་ཚ་པོ་)
ཚང་ཀ་ = crowd; ཚ་པོ་ = hot (lit.) makes it into an adjective

ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་དཔེར་བརྗོད་དང་བཅས་པ།
With Example Sentences

མིང་ཚིག **Nouns**

མོ་ཊ། = car, vehicle, automobile
མེག་ལོཌ་ལ་མོ་ཊ་མང་པོ་ཡོད་རེད། – There are lots of cars in McLeod.

གནམ་གྲུ། = airplane (lit. sky-ship)
ང་གནམ་གྲུའི་ནང་ལ་མང་པོ་འགྲོ་མྱོང་ཡོད། – I've travelled (lit. 'gone') by plane many times. (lit. 'have the experience')

མེ་འཁོར། = train, rail (syn: རེ་ལི་)
ང་ལྷོ་ཕྱོགས་ལ་མེ་འཁོར་བརྒྱུད་ནས་/ནང་ལ་འགྲོ་འདོད་ཡོད། – I want to go the South by train.

སྤྱི་སྤྱོད་སྣུམ་འཁོར། = bus
ས་ར་ནས་McLeod བར་དུ་སྤྱི་སྤྱོད་སྣུམ་འཁོར་ཡོད་རེད་པས། – Is there a bus / are there any buses from Sarah to McLeod?

གྲུ་གཟིངས། = boat, ship
རྒྱ་མཚོའི་ནང་ལ་གྲུ་གཟིངས་མང་པོ་ཞེ་དྲགས་ཡོད་རེད། – There are a lot of ships in the ocean.

རྐང་འཁོར། = bicycle; (syn: རྐང་སྒ་རི་)
ང་རྐང་འཁོར་ཞོན་ཡག་ལ་ཞེད་ཀྱི་འདུག – I'm afraid of riding a bike.

སྣག་སྣག = motorbike
ངས་སྣག་སྣག་ཡང་གཏོང་ཤེས་ཀྱི་ཡོད། – I also know how to ride a motorbike.

ཟད་འཕུར་གནམ་གྲུ། = helicopter
ཟད་འཕུར་གནམ་གྲུ་དེ་སྐད་ཚ་པོ་ཞེ་དྲག་འདུག – Helicopters are extremely noisy, loud.

ཁ་ལོ་བ། = pilot, driver, chauffeur
མོ་ཊའི་ཁ་ལོ་བ་ཁ་ཤས་ཡག་པོ་འདུག – There are some good chauffeurs.

རྟ། = horse
ངའི་ནང་ལ་རྟ་མང་པོ་ཡོད། – I have a lot of horses in my place.

བོང་བུ། = donkey, ass (pronounced as if it was: བུང་གུ་)
བོང་བུས་ཅ་ལག་མང་པོ་འཁྱེར་གྱི་ཡོད་རེད། – Donkeys carry a lot of stuff.

གླང་ཆེན། = elephant
གླང་ཆེན་འདི་ཆེན་པོ་འདུག – This elephant is big.

གནམ་གྲུའི་འབབ་ཐང་། = airport (syn: གནམ་ཐང་)
ང་Gaggalགི་གནམ་གྲུ་འབབ་ཐང་ལ་འགྲོ་དགོས་ཡོད། – I need to go to Gaggal airport.

རི་ལིའི་བབས་ཚུགས། = railway station
ཁོང་རི་ལིའི་བབས་ཚུགས་ལ་འགྲོ་ཐུབ་མ་སོང་། གང་ཡིན་ཟེར་ན་དེ་ཐག་རིང་པོ་འདུག – He or she was unable to go to the railway station.

བྱུང་འཛིན། = receipt, bill
བྱུང་འཛིན་དེའཁྱལ་བཞུད་ལས་ཁུངས་ལ་ལྷག་བཞག – The receipt was left in the travel agency.

ལྷ་སེ། = ticket, pass, permit
དེང་སང་གནམ་གྲུའི་ལྷ་སེ་རག་གི་མི་འདུག – These days I (can't) don't get any airplane ticket.

འཆར་གཞི། = plan, project, proposal
སང་ཉིན་ང་ལ་འཆར་གཞི་གང་ཡང་མེད། – I do not have any plans (for) tomorrow.

ལག་ཁྱེར། = passport, permission, permit
ས་ཆ་ག་པར་ཕྱིན་ནའི་ལག་ཁྱེར་ངེས་པར་དུ་དགོས་རེད། – Wherever one goes, one definitely needs a passport.

ཆོག་མཆན། = permit, visa, authorization, approval
ང་རྒྱ་གར་ལུང་པ་ལ་ཡོང་ཆོག་པའི་ཆོག་མཆན་ཞུ་དགོས་ཡོད། – I need to apply for a permit which allows me to come to India (lit. the land of India).

ལམ་ཡིག = travel document, permit, passport, road bill
ལམ་ཡིག་མེད་ན་ཉེན་རྟོག་པས་རྙོག་གྲ་བཤད་ཀྱི་རེད། – If one does not have a travel document, the police men will complain / complain (always).

ཡུལ་སྐོར་སྤྲོ་འཆམ། = sightseeing, tourism
ང་ཡུལ་སྐོར་སྤྲོ་འཆམ་འགྲོ་ཡག་ལ་དགའ་པོ་ཡོད། – I love going sightseeing.

གནས་སྐོར། = pilgrimage (syn: གནས་མཇལ་)
ཁ་ས་སྒྲོལ་མ་གནས་སྐོར་ལ་ཕྱིན་སོང་། – Yesterday, Dolma went on a pilgrimage.

གཞུང་ཚབ་ཁང་། = embassy, consulate
གཞུང་ཚབ་ཁང་ལ་ལས་བྱེད་པ་འདྲ་མི་འདྲ་མང་པོ་ཡོད་རེད། – There are a lot of different staff at the embassy, consulate.

བར་ཆད། = obstacle, hindrance, interference
མི་ཚང་མ་བར་ཆད་ལ་དགའ་པོ་ཡོད་མ་རེད། – All people dislike obstacles.

ས་མཚམས། = border, boundary, limit, frontier of a country
རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་གྱི་ས་མཚམས་དེ་ཐག་རིང་པོ་འདུག་གས། – Is it far to the Indian-Nepalese border?

དུས་ཚོད་རེའུ་མིག = timetable, schedule
ནམ་རྒྱུན་ནས་ང་དུས་ཚོད་རེའུ་མིག་བཟོ་དགོས་ཀྱི་ཡོད། – Usually I need to make a schedule.

རོགས་པ། = company, help, somebody to go with, companion, friend
ཁྱེད་རང་ལ་རྒྱ་གར་ལ་འགྲོ་རོགས་ཡོད་པས། – Do you have somebody accompanying you to go to India?

ཁོར་ཡུག = environment, atmosphere
ས་རཱའི་ཁོར་ཡུག་དེ་སྐྱིད་པོ་འདུག – Sara's atmosphere is nice.

བྱ་ཚིག Verbs

གཏོང་བ། = to drive, to ride in / on a vehicle (ཐ་དད་པ་)
ང་མོ་ཊ་བཏང་ནས་ཁྲོམ་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན། – I went to market by car.

ཞོན་པ། = to ride, to drive (ཐ་དད་པ་)
ང་རྐང་འཁོར་བཞོན་ནས་ཕྱིན་པ་ཡིན། – I went by bicycle.

ཞེད་པ། = to fear, to be afraid of (ཐ་མི་དད་པ་)
ང་སྦྲུལ་ལ་ཞེད་ཀྱི་ཡོད། – I'm scared of snakes.

ཉོབ་པ། = to get bored, be bored, upset, to dislike (ཐ་མི་དད་པ་)
ང་དེ་རིང་གི་གནམ་གཤིས་འདི་ལ་ཉོབ་ཀྱི་འདུག – I'm tired of today's weather.

ཚོག་མཆན་ཞུ་བ། = to get a permit, apply for a permit (ཐ་དད་པ་)
ང་ཡིག་ཚང་ལ་ཚོག་མཆན་ཞུ་གར་ཕྱིན་པ་ཡིན། – I went to the office to apply for the permit.

འཁྱམ་འཁྱམ་ལ་འགྲོ་བ། = to go for a walk, stroll / to wander around(ཐ་མི་དད་པ་)
ང་འཁྱམ་འཁྱམ་འགྲོ་ཡག་ལ་དགའ་པོ་ཞེ་དྲགས་ཡོད། – I love going on strolls, walks.

མོ་ཊ་གླ་བ། = to rent / hire a car (ཐ་དད་པ་)
ང་ཚོ་མོ་ཊ་གླས་ནས་McLeod་ལ་ཡོང་པ་ཡིན། – We came to McLeod renting a vehicle.

སྡོད་པ།[2] = to sit, stay, be seated (ཐ་མི་དད་པ་)
ཁོང་མོ་ཊའི་ནང་ལ་བསྡད་འདུག – He / she is seated in the car.

བསུ་བ། = to pick up, to welcome, to receive (ཐ་དད་པ་)
ང་ཁ་སང་ངའི་གྲོགས་མོ་བསུ་གར་གནམ་ཐང་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན། – Yesterday I went to the airport to receive my friend.

སྐྱེལ་བ། = to see off, to escort, to deliver, to take to (ཐ་དད་པ་)
ང་ངའི་གྲོགས་མོ་རེ་ལིའི་བབས་ཚུགས་ལ་སྐྱེལ་གར་ཕྱིན་པ་ཡིན། – I went to see off my friend at the railway station.

སྐྱོན་ཤོར་བ། = to have a breakdown, to get damaged, stop functioning (ཐ་མི་དད་པ་)
མོ་ཊ་འདི་སྐྱོན་ཤོར་སོང་། – This car broke.

གཏན་འཁེལ་བ། = to be fixed, to be confirmed, decided (ཐ་དད་པ་)
ང་གསུང་ཆོས་ལ་འགྲོ་ཡག་གཏན་འཁེལ་སོང་། – It has been decided that I'll go to the *dharma* talk.

འགྲུལ་བཞུད་བྱེད་པ། = to travel, to go travelling (syn: འགྲིམ་འགྲུལ་བྱེད་པ་) (ཐ་དད་པ་)
ང་འགྲུལ་བཞུད་བྱེད་ཡག་ལ་དགའ་པོ་ཡོད། – I like travelling.

གྲ་སྒྲིག་བྱེད་པ། = to make arrangements, to organize, prepare (ཐ་དད་པ་)
ངས་ཐུགས་སྐྱོའི་ཆེད་དུ་གྲ་སྒྲིག་བྱས་པ་ཡིན། – I prepared for the party.

---

[2] Be aware that most people in Colloquial use བསྡད་ in all three tenses, even though it is correctly speaking past tense.

སྐྱོག་གྲ་བཤད་པ། = to complain (also spelled: སྐྱོག་ཁྲ་ and སྐྱོག་དྲ་) (ཐ་དད་པ་)
ཉེན་རྟོག་པས་སྐྱོག་དྲ་བཤད་ཀྱི་འདུག – The police man is complaining.
ཐྲ་སེ་བཏོག་པ། = to reserve a ticket, to buy a ticket in advance (ཐ་དད་པ་)
ཁ་སང་ངས་མེ་འཁོར་ཐྲ་སེ་གཏོག་པ་ཡིན། – Yesterday, I bought the train ticket.
ཕྱིས་དྲགས་པ། = to be too late (also spelled: ཕྱི་དྲགས་པ་) (ཐ་མི་དད་པ་)
ང་འཛིན་གྲྭ་ལ་ཕྱིས་དྲགས་སོང་། – I was late for class.
རྗེས་ལུས་འཐེབས་པ། = to get late, to arrive late (ཐ་མི་དད་པ་)
ཁ་སང་ང་ཚོགས་འདུ་ལ་རྗེས་ལུས་འཐེབས་སོང་། – Yesterday, I was left behind at the meeting.
རྗེས་མ་ཟིན་པ། = to miss / not catch a train, etc. (ཐ་མི་དད་པ་)
སྤྱི་སྤྱོད་རླངས་འཁོར་རྗེས་མ་ཟིན་ཙང་ང་ནང་ལ་ལོག་ཕྱིན་པ་ཡིན། – Since I did not catch the bus, I returned back home.
རྗེས་ཟིན་པ། = to catch, be on time for (ཐ་དད་པ་)
ངས་མོ་ཊའི་རྗེས་ཟིན་ཐུབ་བྱུང་། – I was able to catch the car.
གནོད་པ། = to cause harm, to harm, to affect negatively (ཐ་མི་དད་པ་)
བཟོ་གྲྭ་མང་དྲགས་ན་ཁོར་ཡུག་ལ་གནོད་ཀྱི་རེད། – It is harmful for the environment when there are too many factories.
དཀའ་ངལ་ཐད་པ། = to face troubles, to encounter difficulties, problems (ཐ་མི་དད་པ་)
ཁྱེད་རང་ལམ་ཀ་ལ་དཀའ་ངལ་ཐད་མ་སོང་ངས། – Didn't you face any troubles on the road?
སྒུག་པ། = to wait, to await, to wait for (often used: སྒུག་ནས་བསྡད་པ་) (ཐ་དད་པ་)
སྤྱི་སྤྱོད་རླངས་འཁོར་རྗེས་ལུས་ཐེབས་ཙང་ང་ཆུ་ཚོད་བཞི་སྒུག་དགོས་བྱུང་། – Since the bus was late, I had to wait for four hours.

རྒྱན་ཚིག Adjectives / adverbs

སློ་བདེ་པོ། = relaxed, at ease, comfortable (pronounced: སློ་བདེ་པོ་)
ཁྱེད་རང་སློ་བདེ་པོ་བྱེད། ཁོང་གིས་ཁྱེད་རང་ལ་མགོ་སྐོར་གཏོང་གི་མ་རེད། – Relax! He / she will not fool you!
ལྷོད་ལྷོད། = relaxed, leisurely, in a relaxed way (mostly used as: ལྷོད་ལྷོད་བྱས་ནས་)
ང་མོ་ཊའི་ནང་ལ་ལྷོད་ལྷོད་བྱས་ནས་འགྲོ་འདོད་ཡོད། – I want to go in a relaxed way by car (lit. in the car)
སྟབས་བདེ་པོ། = convenient, handy, easy
ཅ་ལག་སྟབས་བདེ་པོ་འཁྱེར་ཤོ། – Bring simple stuff!
སྐྱོག་གྲ་ཆེ་པོ། = troublesome, problematic, complicated (also spelled: སྐྱོག་དྲ་/ཁྲ་ཆེ་པོ་)
མི་འདི་སྐྱོག་དྲ་ཆེ་པོ་འདུག – This person is very difficult.
བརྟན་པོ། = firm, stable, reliable
ས་འདི་བརྟན་པོ་ཡོད་རེད། – This ground is firm.

བློས་འཁེལ་པོ། = reliable, trustworthy
ངའི་གྲོགས་པོ་དེ་བློས་འཁེལ་པོ་ཞེ་དྲག་ཡོད། – My dear friend is extremely reliable (and I know this from my own experience).

ཚང་ཀ་ཚ་པོ། = crowded, packed, congested, squeezed
རྒྱ་གར་གྱི་མེ་འཁོར་གྱི་ནང་ལ་ཚང་ཀ་ཚ་པོ་ཡོད་རེད། – In India, it is very crowded in the trains.

DID YOU KNOW…?
ཁ་བཏགས་གཡོག་པ། Most Tibetans put a ཁ་བཏགས་ (blessing scarf) around the traveller's neck when he /she is leaving, as well as on arrival. **བསུ་གར་འགྲོ་དུས་མཆོད་ཆང་གནང་སྲོལ།** In certain rural areas it is common to go and welcome a guest outside the village upon his / her arrival with a good portion of ཆང་! **རོགས་པ་མེད་པས།** Did you know that in the context of travelling and going somewhere, རོགས་པ་ means “companion”, “somebody to go with”?

THE MOST COMMON SECONDARY VERBS – **བེད་སྤྱོད་ཆེ་བའི་བྱ་ཚིག་གཉིས་པ་རྣམས།**

Introduction

The Tibetan language makes use of several secondary verbs. Not all of these are used with equal frequency, so this lesson will only introduce the most common five, namely ཐུབ་པ་, ཤེས་པ་, འདོད་པ་, དགོས་པ་ and མྱོང་བ་ – “to be able to”, “to know how to do”, “to want”, “to have to” and “to have the experience of”.

Definition

A secondary verb, as the name implies, always follows after the main or full verb. However, the secondary verb དགོས་པ་ can also function as a full verb. For example:

ང་ལ་སྨྱུ་གུ་**དགོས།**	I need/want a pen.
ང་སྨྱུ་གུ་**ཉོ་དགོས་**ཡོད།	I need to buy a pen.

In the first of these sentences, **དགོས་པ་** functions as a full verb. This is clear, since there is no other verb. In the second sentence, **དགོས་པ་** functions as a secondary verb and ཉོ་བ་ is the full verb.

བྱེད་མེད་ལས་ཚིག Non-volitional

These five most common secondary verbs are considered non-volitional and are treated and conjugated accordingly. You can think of them as being a result, for example: ཐུབ་པ་ and ཤེས་པ་ or a feeling in the case of འདོད་པ་. To think of them as བྱེད་མེད་ལས་ཚིག་ will help you to choose the correct auxiliaries.

Auxiliaries

The auxiliaries are combined with secondary verbs in the same way as they are combined with full verbs. For example, **ཡོད།** expresses a habitual mode, **འདུག** an immediate, direct experience, **གི་རེད།** a future action, etc.

a. The secondary verb ཐུབ་པ།

The secondary verb **ཐུབ་པ་** is translated as "can", "to be able to", "to have the ability to", "to manage", etc. It talks about the physical, technical or mental ability of someone.

ཐུབ་པ། in the Future:

མ་འོངས་པར་ངས་བོད་ཡིག་ཀློག་**ཐུབ་ཀྱི་རེད།**
In the future, I will be able to read literary Tibetan.

ལོ་རྗེས་མར་ཁྱེད་རང་བླ་མའི་གསུང་ཆོས་ཧ་གོ་**ཐུབ་ཀྱི་རེད།**
Next year, you will be able to understand the lama’s teachings.

སང་ཉིན་གྱི་བར་དུ་ང་ལས་ཀ་འདི་ཚར་**ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད།**
I won't manage to finish this work until tomorrow.

ཐུབ་པ། in the Present:

ང་ཅོག་ཙེ་འདི་ཡར་བཀྱག་**ཐུབ་ཀྱི་མི་འདུག**   ལྗིད་ཁོག་ཚ་པོ་ཞེ་དྲགས་འདུག
I cannot lift this table. It is very heavy.
(I have noticed this right now, as I’m trying to lift it.)

ང་ཉིན་མ་རྟག་པར་ཕྱག་འཚལ་**ཐུབ་ཀྱི་མེད།**   རྐང་པ་ན་གི་རེད།
I am unable to do prostrations every day. I will have aching legs.
(General, habitual, with no action taking place right now)

ཕྲུ་གུ་ཆུང་ཆུང་དེ་ཚོ་ཤིང་སྡོང་སྒང་ལ་འཛེག་**ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་མ་རེད།**
Small children do not have the ability to climb trees.
(Inferential, general statement, with no action taking place)

ཁོང་གིས་རླུང་རྟ་དེ་ཚོ་བཙུགས་**ཐུབ་ཀྱི་འདུག** གང་ཡིན་ཟེར་ན་ཁོང་གཟུགས་པོ་རིང་པོ་རེད་འདུག
He's managing to hang the prayer flags because he is tall.
(Direct knowledge, with the action taking place right now)

ཐུབ་པ། in the Past:

མདང་དགོང་ང་ཚོགས་འདུ་ལ་ཡོང་**ཐུབ་མ་བྱུང་།** གང་ཡིན་ཟེར་ན་ང་མགོ་སྡུག་ཆགས་ན་སོང་།
Last night, I could not come to the meeting as I had a bad headache.
(Note: ཡོང་ཐུབ་མ་སོང་། would also be correct – more general, less focused on the speaker.)

བཀྲ་ཤིས་ན་ནིང་གངས་རི་འཛེག་**ཐུབ་སོང་ངས།** **ཐུབ་མ་སོང་།** **ཁོང་**རྐང་པ་ན་ནས་ནང་ལ་ལོག་སོང་།
Did Tashi manage to climb the snow mountain last year? No, he didn't. He went back home because of leg pain. (Answering person has direct knowledge.)

བླ་མས་དབང་ཚང་མ་གནང་**ཐུབ་སོང་ངས།** **དབང་**ཚང་མ་གནང་**ཐུབ་ཡོད་མ་རེད།** ད་དུང་དབང་མཐའ་མ་དེ་སང་ཉིན་གནང་གི་རེད།
Did the lama manage to give all the empowerments? No, he couldn't give them all. He'll give the last [one] tomorrow. (Inferential knowledge)

For your reference: **ཐུབ་པ།**

	བདག	གཞན།
Future		ཐུབ་ཀྱི་རེད། ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད།
Present	ཐུབ་ཀྱི་ཡོད། ཐུབ་ཀྱི་མེད།	ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་རེད། ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་མ་རེད།
		ཐུབ་ཀྱི་འདུག ཐུབ་ཀྱི་མི་འདུག
Past	ཐུབ་བྱུང་། ཐུབ་མ་བྱུང་།	ཐུབ་པ་རེད། ཐུབ་ཡོད་མ་རེད།
		ཐུབ་སོང་། ཐུབ་མ་སོང་།

Important note regarding usage: There are occasions where "can" and "could" are applicable in English, but where it would be incorrect to use ཐུབ་པ་ in Tibetan. For example:

ང་སྒོ་ཕྱེ་ཐུབ་ཀྱི་འདུག་གས།
Can I open the door? (meaning "may I open the door?")

A literal translation of the above would be: "Do I have the physical strength to open the door?" The correct way to form the questions, "Can I do X?" / "Could you do X?" etc. is as follows:

ངས་སྒོ་ཕྱེས་ན་འགྲིག་གི་རེད་པས།
May I open the door? / Can I open the door?

ཁྱེད་རང་གིས་ང་ལ་རོགས་པ་བྱས་ན་འགྲིག་གི་རེད་པས།
Could you help me please?

Extra grammar note:
The structure (ན་+འགྲིག་གི་རེད་པས།) is used to form a conditional ("if") sentence. This will be introduced and taught in Lesson 13.

b. The secondary verb ཤེས་པ།

It makes sense to introduce the secondary verb ཤེས་པ་ together with ཐུབ་པ་ as they sometimes lead to confusions due to overlapping translations into English. Whereas, ཤེས་པ་ is sometimes also loosely translated as "can" – it needs to be understood that the notion is different from ཐུབ་པ།. ཤེས་པ་ has the notion of "to know how to do x". The example below illustrates this:

ངས་མོ་ཊ་གཏོང་**ཤེས་ཀྱི་ཡོད།** ཡིན་ནའི་དེ་རིང་ང་རྐང་པ་ན་གི་འདུག ཞྭས་ཚོད་ད་ལྟ་གཏོང་**ཐུབ་ཀྱི་མེད།**
I know how to drive, but today, my leg hurts. Therefore, at the moment, I'm unable to drive.

Full verb

As you surely know since lesson 2, ཤེས་པ་ is also used as a full verb. How many times have you been asked?

ཁྱེད་རང་བོད་སྐད་**ཤེས་ཀྱི་ཡོད་པས།**	Do you know Tibetan language?
ངས་བོད་སྐད་**ཤེས་ཀྱི་མེད།**	I do not know Tibetan language.

ཤེས་པ་ in the Past

བདུན་ཕྲག་གཉིས་རྗེས་ལ་ངས་སྦྱོར་ཀློག་བརྒྱབ་**ཤེས་བྱུང་།**
Two weeks later, I knew how to do the spelling aloud.

ཤེས་པ་ in the Present

ཁྱེད་རང་རྒྱ་གར་ཁ་ལག་བཟོ་**ཤེས་ཀྱི་ཡོད་པས།**
Do you know how to prepare Indian food?

ཡག་པོ་རང་བཟོ་**ཤེས་ཀྱི་མེད།**	I do not know very well.

ཤེས་པ་ in the Future

སེམས་ཁྲལ་མ་བྱེད། ཟླ་བ་གཅིག་གི་རྗེས་ལ་ཁྱེད་རང་འཁྱུག་ཡིག་ཀློག་**ཤེས་ཀྱི་རེད།**
Do not worry! After one month, you will know how to read cursive script.

For your reference – the auxiliaries are exactly the same as for ཐུབ་པ།

	བདག	གཞན།	
Future		ཤེས་ཀྱི་རེད།	ཤེས་ཀྱི་མ་རེད།
Present	ཤེས་ཀྱི་ཡོད། ཤེས་ཀྱི་མེད།	ཤེས་ཀྱི་ཡོད་རེད།	ཤེས་ཀྱི་ཡོད་མ་རེད།
		ཤེས་ཀྱི་འདུག	ཤེས་ཀྱི་མི་འདུག
Past	ཤེས་བྱུང་། ཤེས་མ་བྱུང་།	ཤེས་པ་རེད།	ཤེས་ཡོད་མ་རེད།
		ཤེས་སོང་།	ཤེས་མ་སོང་།

c. The secondary verb འདོད་པ།

The verb **འདོད་པ་** is translated as "to want to", "to wish to", "would like to", "to have the wish to", etc. There is also a stronger form, **སྙིང་འདོད་**, which means "to really want to", "to love to", "to crave", etc.

There are no particular future forms for expressing a wish, because the thought itself is happening in the present. Therefore, one uses present tense auxiliaries when talking about the future. Note: in the Present tense, the ཀྱི་ element of the auxiliary is mostly omitted. For example:

ང་བོད་ལ་འགྲོ་**འདོད་ཡོད།**   (not: བོད་ལ་འགྲོ་འདོད་**ཀྱི་**ཡོད།)
I want to go to Tibet.

You could also think of this as the verb "to have the wish to" go to Tibet.

ང་ལ་བོད་ལ་འགྲོ་(ཡག་གི་)འདོད་(པ་)ཡོད།

In this way, one commonly says:

འདོད་ཡོད།,   འདོད་མེད།,   འདོད་ཡོད་རེད།,   འདོད་ཡོད་མ་རེད།, etc.

– *omitting the* ཀྱི་ that would otherwise follow འདོད་.

འདོད་པ་ in the Present

མོག་མོག་འདི་ཚོ་ཞིམ་པོ་མི་འདུག ཐྱུས་ཚང་ང་ཟ་**སྙིང་འདོད་ཀྱི་མི་འདུག**
These momos are not tasty, so I don't feel like eating them.

Note: This could also be expressed as:

མོག་མོག་འདི་ཚོ་ཞིམ་པོ་མི་འདུག ཐྱུས་ཚང་ང་ཟ་**འདོད་མེད།/མི་འདུག**

The first version is more pointedly referring to the present moment, whereas the second version is more general.

ཁྱེད་རང་ང་ཚོ་(དང་)་མཉམ་དུ་འཁྱམ་འཁྱམ་ལ་འགྲོ་**འདོད་མེད་པས།**
Don't you want to come for a walk with us?

དོན་གྲུབ་ཆང་ཁྱོན་ནས་འཐུང་**འདོད་ཡོད་མ་རེད།**
Döndrub really doesn't like drinking *chang*. (Inferential, general.)

ཁོང་སང་ཉིན་གློག་བརྙན་ལྟ་གར་འགྲོ་**འདོད་ཡོད་མ་རེད།**
She doesn’t want to go and see a movie tomorrow.

ངའི་ཕྲུ་གུ་ད་ལྟ་རང་ཁྱེད་རང་གི་ནང་ལ་འགྲོ་**སྙིང་འདོད་ཀྱི་བཞག།**
My child really wants to go to your house right now!

ཁྱེད་རང་ང་དང་མཉམ་དུ་དགོན་པ་མཇལ་གར་འགྲོ་**འདོད་ཡོད་པས།** ང་འགྲོ་**སྙིང་འདོད་ཀྱི་འདུག**
Would you like to go and visit a monastery with me? I’d really love to!

ལོ་རྗེས་མར་ང་གངས་རིན་པོ་ཆེ་མཇལ་གར་འགྲོ་**འདོད་ཡོད།**
Next year, I’d love to go to see Mount Kailash.

འདོད་པ་ in the Past:

ཁ་སང་ང་ཁྲོམ་ལ་འགྲོ་སྙིང་**འདོད་བྱུང་།** ཡིན་ནའི་མོ་ཊ་སྐྱོན་ཤོར་ནས་འགྲོ་**ཐུབ་མ་བྱུང་།**
Yesterday, I wanted to go to the market. But since the car broke down, I couldn’t go.

ན་ནིང་བློ་བཟང་ཁང་པ་གསར་པ་ཞིག་ཉོ་སྙིང་**འདོད་སོང་།** ཡིན་ནའི་གོང་ཆེ་དྲགས་ནས་ཉོ་ཐུབ་མ་སོང་།
Last year, Lobsang wanted to buy a new house. But he couldn't do so because it was too expensive.

Note: In most cases, a "but" clause follows after a positive use of འདོད་པ་ in the Past tense.

དེ་རིང་ང་འཛིན་གྲྭ་ལ་འགྲོ་སྙིང་**འདོད་མ་བྱུང་།** གང་ཡིན་ཟེར་ན་ཆར་པ་མང་པོ་བཏང་སོང་ང་།
Today, I didn't feel like going to school because it was raining a lot.

One could also say: དེ་རིང་ང་འཛིན་གྲྭ་ལ་འགྲོ་སྙིང་**འདོད་མ་སོང་།**
In the above example, there is more focus on the situation, less on the speaker.

ཕྲུ་གུ་ཚོ་རང་སྦྱོང་བྱེད་སྙིང་**འདོད་མ་སོང་།**
The children did not want to do (their) homework.

For your reference **འདོད་པ།**

	བདག།	གཞན།
Future		
Present	འདོད་ཡོད། འདོད་མེད། སྙིང་འདོད་ཀྱི་འདུག	འདོད་ཡོད་རེད། འདོད་ཡོད་མ་རེད།
		འདོད་བཞག

		འདོད་མི་འདུག སྙིང་འདོད་བཞག སྙིང་འདོད་མི་འདུག
Past	འདོད་བྱུང་། འདོད་མ་བྱུང་། སྙིང་འདོད་བྱུང་། སྙིང་འདོད་མ་བྱུང་།	 འདོད་བྱུང་སོང་། འདོད་བྱུང་མ་སོང་། སྙིང་འདོད་སོང་། སྙིང་འདོད་མ་སོང་།

d. The secondary verb དགོས་པ་

Used as a secondary verb, **དགོས་པ་** is translated as "must," "have to," "need to," "should," etc. This secondary verb can be conjugated in all three tenses.

Note: as with འདོད་པ་, in the context of the Present tense, the གི་ element of the auxiliary is not always used. Again, you can think of this as being the verb "to have the need to/for". For example:

ང་རྒྱལ་ས་ལ་འགྲོ་དགོས་ཡོད།
I need to go to town.

དགོས་པ་ in the Future:

བདུན་ཕྲག་རྗེས་མར་ང་ལས་ཀ་མང་པོ་བྱེད་**དགོས་(ཀྱི་)རེད།**
Next week, I will have to do a lot of work.

སང་ཉིན་ཁྱེད་རང་ཉིན་གུང་ཁ་ལག་བཟོ་**དགོས་(ཀྱི་)མ་རེད།** སང་ཉིན་ངས་བཟོ་ཆོག
Tomorrow, there's no need for you to prepare food. I'll do it [for you].

དགོས་ in the Present:

ནང་ལ་འོ་མ་མི་འདུག ད་ང་འོ་མ་གཅིག་ཉོ་གར་འགྲོ་**དགོས་འདུག** or: **དགོས་ཀྱི་འདུག**
There is no milk in the house. So, I need to go and buy some.
(Happening right now)

ཨ་མ་མ། ང་ཚིག་གསར་པ་མང་པོ་ཞེ་དྲགས་སྦྱང་**དགོས་ཡོད།** or: སྦྱང་**དགོས་ཀྱི་ཡོད།**
Oh wow! There are so many new words I need to learn.
(In general)

ཁྱེད་རང་སྨུག་ཆགས་ན་བཞག ཡིན་གཅིག་མིན་གཅིག་སྨན་ཁང་ལ་འགྲོ་**དགོས་འདུག**
You are extremely sick. You really must go to [the] hospital!
(Direct knowledge, happening right now)

མི་རྒན་པ་དང་བླ་མ་ལ་སོགས་པ་ལ་གུས་ཞབས་བྱེད་**དགོས་རེད།**
One should be respectful towards lamas and one's elders, etc.
(In general – future tense, used here for a general, inherent fact)

དགོས་པ་ in the Past

ཁ་སང་ངའི་ལྡེ་མིག་བརླགས་སོང་། ཐུས་ཚང་ཕྱི་ལོགས་ལ་**སྒུག་དགོས་བྱུང་།** སྒུག་**དགོས་བྱུང་སོང་།**
Yesterday, I lost my key. Therefore, I had to wait outside.

དེ་རིང་ཞོགས་གས་ཁྱེད་རང་སྔ་པོ་ལངས་**དགོས་བྱུང་ངས།** སྔ་པོ་ལངས་**དགོས་མ་བྱུང་།**
Did you have to get up early this morning? No, I didn't have to get up early.

ན་ཉིང་སྒྲོལ་མ་ལགས་བསྙུངས་ནས་ཁོང་རང་གི་ལུང་པ་ལ་བཞུགས་**དགོས་བྱུང་པ་རེད།**
[I heard that] Dolma had to stay in her country last year due to sickness. (H)

For your reference དགོས་པ།

	བདག	གཞན།
Future	དགོས་ཡོད། དགོས་རེད།	དགོས་(ཀྱི་)རེད། དགོས་(ཀྱི་)མ་རེད།
Present	དགོས་(ཀྱི་)ཡོད། དགོས་(ཀྱི་)མེད།	དགོས་(ཀྱི་)ཡོད་རེད། དགོས་(ཀྱི་)ཡོད་མ་རེད།
		དགོས་(ཀྱི་)འདུག དགོས་(ཀྱི་)མི་འདུག
Past	དགོས་བྱུང་། དགོས་མ་བྱུང་།	དགོས་བྱུང་བ་རེད། དགོས་བྱུང་ཡོད་མ་རེད།
		དགོས་བྱུང་སོང་། དགོས་བྱུང་མ་སོང་།

Note: The exception – རྒྱུ་ཡོད་མ་རེད། or རྒྱུ་མི་འདུག ("should not")

When used as a secondary verb, **དགོས་** may also be translated as "should." However, this translation works *only* with *questions* and *positive statements.* For example:

གུས་ཞབས་བྱེད་**དགོས་རེད།**	One *should* respect.
གུས་ཞབས་བྱེད་**དགོས་མ་རེད།**	One *doesn't have to* respect. (One *need not* respect.)

In order to say "should not", the following construction is used (for all persons):

རྒྱུ་ཡོད་མ་རེད། **རྒྱུ་མི་འདུག**

For example:

སེམས་ཅན་ལ་གནོད་པ་སྐྱེལ་**རྒྱུ་ཡོད་མ་རେད།** One should not harm sentient beings. (general statement)

དེ་རིང་ང་མགོ་ན་གི་འདུག ང་ཆང་འཐུང་**རྒྱུ་མི་འདུག** Today I have a headache, so I should not drink *chang*. (specific situation.)

དགོས་པ་ as a full verb

When **དགོས་པ་** is used as a full verb, the sentence structure is slightly different. The person (i.e. the agent of the verb) is marked with **ལ་**. When **དགོས་པ་** is not conjugated, it means "to want." For example:

ང་ལ་མོག་མོག་**དགོས།** ང་ལ་འཐེན་ཐུག་**མི་དགོས།**
I'd like (to have) *momos*. I don’t want *thenthuk*.

ཁྱེད་རང་ལ་བོད་ཇ་**དགོས།** ཇ་མངར་མོ་**དགོས།**
Would you like to have Tibetan tea or sweet tea?

Note: The above form is only used for oneself. When talking about somebody else, one has to make a sentence using reported speech. (See Lesson 16). For example:

ཁོང་ལ་ཆང་**མི་དགོས་**ཟེར་ལབ་སོང་།
She said she doesn’t want *chang*.

When **དགོས་** is used with an auxiliary, it carries more of a sense of "to need" - although the boundaries between “need” and “wish” are not very clear. For example:

ང་ལ་ཚིག་མཛོད་ཡག་པོ་གཅིག་**དགོས་ཀྱི་འདུག** or ང་ལ་ཚིག་མཛོད་ཡག་པོ་གཅིག་**དགོས་ཡོད།**
I need a good dictionary.

ཕྲུ་གུ་ཚོ་ལ་སློབ་སྦྱོང་ཡག་པོ་**དགོས་རེད།** or **དགོས་ཀྱི་རེད།** Children need a good education.

ཁོ་ཚོ་ལ་དངུལ་དང་ཅ་ལག་ལ་སོགས་པ་མང་པོ་**དགོས་མ་རེད།** or **དགོས་ཀྱི་མ་རེད།**
They do not need much in the way of money, stuff and so forth.

e. The secondary verb མྱོང་བ་

The secondary verb **མྱོང་བ་** is used in order to ask whether someone has "ever" done something. **མྱོང་བ་** literally means "to experience", and so one is basically asking whether the person addressed has ever had the experience of doing something. It appears in the word: ཉམས་མྱོང་ = experience. Though it refers to things that have happened in the past, the main verb which precedes the secondary verb **མྱོང་བ་** is always in the Present. For example:

Talking about oneself:

ཁྱེད་རང་བོད་ཇ་འཐུང་**མྱོང་ངས།** or ཁྱེད་རང་བོད་ཇ་འཐུང་**མྱོང་ཡོད་པས།**
Have you ever drunk Tibetan tea?

འཐུང་**མྱོང་།** འཐུང་**མ་མྱོང་།** **or** འཐུང་**མྱོང་ཡོད།** འཐུང་**མྱོང་མེད།**
Yes, I have. No, I haven't.

ཁྱེད་རང་བོད་ལ་ཕེབས་**མྱོང་ངས་**། or ཕེབས་**མྱོང་ཡོད་པས**།
Have you ever been to Tibet? (H)

ཐེངས་མ་གཅིག་འགྲོ་**མྱོང་**། or ཐེངས་མ་གཅིག་འགྲོ་**མྱོང་ཡོད**།
I have been once.

Talking about others:

ཁོང་བལ་ཡུལ་ལ་ཡོང་**མྱོང་ཡོད་མ་རེད**།
(S)he has never come to / been to Nepal

Test yourself at the end of the lesson

- Am I able to explain in detail a journey in all its aspects, including embassy visit, actual travel and delays; and give my opinion on quality, affordability, pleasure of various means of transport in different countries?
- Am I able to talk about my own and other people's needs, wishes, capabilities and experiences with respect to common topics such as school, food, hobbies, shopping and travelling using the 5 main secondary verbs in the three times?